

Društvo specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije

DRŽAVNA KONFERENCA:

**AKTUALNA VPRAŠANJA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA OSEB S
POSEBNIMI POTREBAMI
22.10.2009**

Ugotovitve in predlogi konference po posameznih področjih oziroma skupinah otrok s posebnimi potrebami ter skupno:

I. Specialno pedagoška obravnava otrok s posebnimi potrebami v večinskih šolah:

1. Doslednejše upoštevanje petstopenjskega modela obravnave učenca s posebnimi potrebami pred napotitvijo učenca v postopek usmerjanja.
2. Sistemsko urediti in ovrednotiti svetovalni del, ki je namenjen učiteljem in staršem učenca s posebnimi potrebami.
3. Poenotenje kriterijev usmerjanja komisij na nivoju države, ker se v praksi kažejo velike razlike.
4. Sistemsko ovrednotiti materialne pogoje dela mobilnih SRP (fleksibilen urnik za izvajanje neposrednega pedagoškega dela v primeru, ko mobilni SRP pokriva velik razpon OŠ na terenu, potni stroški, didaktični material za delo na večinski OŠ).
5. Pomen zgodnje detekcije in intervencije – koncept učnih težav - vključiti v izvajanje individualne in skupinske pomoči učencem tudi mobilnega specialnega pedagoga, ki je bil v prvotnem konceptu mobilne specialno pedagoške službe izvajalec te oblike, vendar je postopoma z uvedbo Zakona o usmerjanju OPP postal izvajalec skoraj izključno samo DSP.

II. Obravnava slepih in slabovidnih otrok s posebnimi potrebami

1. Slepe in slabovidne naj se v zakonodaji obravnava kot posebno skupino, ne v paketu z ostalimi posebnimi potrebami.
2. Dostopnost: omogočati celovito obravnavo v okviru vseživljenjskega učenja ne glede na starost in več motenj.

III. Vzgoja in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami v srednjem poklicnem in strokovnem šolstvu:

1. Preveliko število dijakov s posebnimi potrebami (in z različnimi motnjami oz. primanjkljaji, z ali brez odločbe), ki so vključeni v oddelke vnaša:
  - nestrpnost,
  - preobremenjenost učiteljev,
  - sili v zniževanje minimalnih standardov znanja,
  - finančni primanjkljaj ob kombiniranju oddelkov in upoštevanju MOFAS-a in znižanega normativa,
  - preveliko odgovornost šole, učiteljev zaradi dijakov, ki bi potrebovali povsem drugačne pristope tudi pri doseganju prvega poklica (nižje poklicno izobraževanje),
  - neusposobljenost učiteljev, ki jim zato usiha energija, empatija in dobra volja,
  - težave pri izvajanju ogromnega števila ur dodatne pomoči ob neustrezni zakonski ureditvi le te,
  - preobremenjenost svetovalnih delavcev na šoli,
  - preveliko breme odgovornosti za varnost dijakov (tudi zaradi nepoznavanja strokovnega mnenja o dijaku)
2. Neustreznost ne le financiranja ampak tudi zahtevnosti nižje poklicnega izobraževanja v katerega se vključujejo dijaki, ki mu niso kos, predstavlja pa za nekatere edino možnost za pridobitev prvega poklica.
3. Usmerjanje dijakov v pridobivanje NPK (nacionalna poklicna kvalifikacija), ko ne zmorejo programa, je problematično, saj za njih ni zaposlitev.
4. Potrebna je ohrabritev individualizacije izobraževanja z aktivno participacijo dijaka in njegovih staršev ter razvijanje socialne kompetentnosti dijakov.
5. Potrebna je vez med potrebami trga dela in smermi izobraževanja.

IV. Vzgoja in izobraževanje gluhih in naglušnih otrok in otrok z govorno jezikovno motnjo

1. Oblikovati doktrino vzgoje, izobraževanja in rehabilitacije za gluhe, naglušne otroke, otroke s polževim vsadkom, otroke z GJM kot podlago za izvajanje programov.
2. Prilagoditi organiziranost zaokroženim vsebinskim področjem oz. programom.
3. Prilagoditi organiziranost spremembam v okolju in potrebam ciljnih skupin.
4. Opredeliti strokovno odgovornost za izvajanje in razvoj posameznih področij.
5. Zagotoviti pogoje za izvajanje celovite obravnave ciljne populacije.
6. Ohraniti vsa področja dejavnosti, ker le kot celota omogočajo raznovrstnost programov, prehodnost in možnost izbire.
7. Zagotoviti ustanovam spremljanje, svetovanje in podporo za potrebno prestrukturiranje dejavnosti.

V. Vzgoja in izobraževanje gibalno oviranih otrok

1. Podaljšanje trajanja formalnega izobraževanja tako za prilagojeni, kot za posebni program.
2. Edukacijska vloga centra, kot oblikovanje Centra pomoči - središča za izobraževanje oseb s težjimi gibalnimi primanjkljaji.
3. Večji poudarek na zgodnji obravnavi otrok z gibalnimi primanjkljaji.
4. Omogočeno lažje prehajanje med različnimi VIZ programi znotraj ustanove in med različnimi ustanovami, lažja pehodnost med programi med rednimi in specializiranimi ustanovami.
5. Oblike občasne namestitve tudi po končanem formalnem šolanju, izgradnja »podpornega sistema« po zaključku šolanja (šola za življenje, manjše bivalne skupnosti za »bivše učence«...).
7. Večja fleksibilnost vključitve v spec. ustanovo – možnost tudi le občasne namestitve (socialni, terapevtski, šolski... vzroki namestitve).
8. Vseživljenska spremljava oseb z gibalno oviranostjo preko različnih šolskih, terapevtskih in zdravstvenih programov.

VI. Vzgoja in izobraževanje otrok z motnjami v duševnem razvoju

1. Potrebno bo uvesti sistemske mehanizme za preprečevanje neustreznega usmerjanja in pedagoških zlorab na način nadzora strokovnosti in usposabljanja komisij za usmerjanja ter prenosa odgovornosti za odločitve na komisije same.
2. Potrebno bo vpeljati zakonsko normo, ki bo urejala pravice in omejitve staršev pri odločanju o vzgojno izobraževalnem programu ali drugače: določiti bo potrebno mejo, do katere lahko o tem odločajo starši in od kod dalje prevzame odgovornost za odločitev država v smislu zaščite otrokove pravice do najprimernejše oblike šolanja.
3. Sistemsko bo potrebno urediti izobraževanje in ozaveščanje staršev otrok, pri katerih se ugotovi razvojni zaostanek v predšolskem ali zgodnjem šolskem obdobju. Starši naj imajo pravico biti poučeni o vseh možnostih šolanja, o možnostih nadaljnjega šolanja in zaposlitve ter o posledicah šolanja v prezahtevnem vzgojno izobraževalnem programu.
4. Potrebno bo dodatno zakonodajno opredeliti možnosti socialne inkluzije in določiti oblikatorne oblike sodelovanja med specializiranimi in večinskimi šolami, kot na primer prehajanje med programi, izmenjave učencev, skupno šolanje v razširjenem delu kurikulumuma oziroma pri nekaterih predmetih.
5. Potrebno bo preučiti možnost vpeljave t. im. mehkega programa, v katerem bo mogoče učencem s primanjkljaji na posameznih področji učenja pri enem predmetu znižati minimalne standarde znanja (prehajanje med programi navzdol, kar po tolmačenju pristojnega ministrstva, današnja zakonodaja ne omogoča). To znižanje bi moralo omejevati vpis na nekatere srednješolske programe. Analogno s tem je potrebno omogočiti večjo fleksibilnost in večjo avtonomije pri razporejanju in koriščenju obstoječih možnosti kadra, vrste profilov, ur, v prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom ter prehajanjem v posebni program vzgoje in izobraževanja in obratno..

6. Ministrstvo za šolstvo naj naroči primerjalno analizo med dosežki nacionalnega preverjanja znanja in ocenami učencev ob koncu 6. in 9. razreda. Taka analiza bo morda odgovorila tudi na vprašanje, zakaj tolikšen delež učencev zaključi osnovnošolsko izobraževanje z odličnim uspehom.

7. Preučiti bo potrebno učinkovitost in ustreznost izvajanja dodatne strokovne pomoči, predvsem pri tistih učencih, ki, kljub dodatni strokovni pomoči, učno ne napredujejo.

VI. Skupno:

1. V spremembi zakonodaje bi morali vsem otrokom s posebnimi potrebami omogočiti enak standard, ne glede na to v katerem delu Slovenije se šola in ne glede na to v kateri VIZ je vključen.

2. Potrebno je v praksi zagotoviti spoštovanje zakonodaje, normativov in standardov ter programskih dokumentov v zvezi s pravicami učencev s PP do ustreznega izvajalca programov v katere so vključeni in s tem zagotavljanja pogojev za celostno optimalno napredovanje učencev.

3. Pedagoška fakulteta in Društvo spec. in reh. pedagogov Slovenije naj poskrbita za vpis poklicev področja v Standardno klasifikacijo poklicev.

4. Glavnemu odboru Društva spec. in reh. pedagogov svetujemo, da v letu 2010 pripravi posvet o spremembi poimenovanja posameznih skupin s posebnimi potrebami.

5. Ministrstvo za šolstvo naj naroči primerjalno analizo med dosežki nacionalnega preverjanja znanja in ocenami učencev ob koncu 6. in 9. razreda. Taka analiza bo morda odgovorila tudi na vprašanje, zakaj tolikšen delež učencev zaključi osnovnošolsko izobraževanje z odličnim uspehom.